

Sari Essayah kd ym.

Lakialoite laiksi rikoslain 8 luvun 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

PERUSTELUT

Aloitteessa ehdotetaan rikoslain vanhentumissäädöksiä uudistettaviksi siten, että syyteoikeus vanhenee uhrin täytettyä 38 vuotta, jos kysymyksessä on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Sama koskee kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistunutta raiskausta, törkeää raiskausta, pakottamista sukupuoliyhteyteen, pakottamista seksuaaliseen tekoon, seksuaalista hyväksikäyttöä, paritusta, törkeää paritusta, ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa.

Rikoslain 8 luvun vanhentumissäädöksiä uudistettiin vuonna 2005 siten, että lapsiin kohdistuneiden hyväksikäyttörikosten ja kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistuneen raiskauksen, törkeän raiskauksen ja sukupuoliyhteyteen pakottamisen syyteoikeus vanhentuu aikaisintaan uhrin täyttäessä 28 vuotta. Uudistus oli askel parempaan, mutta ei riittävä. Tällä hetkellä törkeiden seksuaalirikosten syyteoikeudet vanhenevat 20 vuodessa, kuitenkin siis aikaisintaan uhrin täyttäessä 28 vuotta. Vuonna 2011 pidennetyn vanhenemisajan piiriin tulivat myös lapsiin kohdistuvat ihmiskauppa- ja paritusrikokset sekä prostituutioon houkutteleva.

Suurimman ongelman muodostavatkin juuri pienimpiin lapsiin kohdistuneiden törkeiden seksuaalirikosten liian nopeat vanhenemisajat. Henkinen irtaantuminen ja itsenäistyminen omista vanhemmista tapahtuu kehityspsykologian mukaan lopullisesti yleensä vasta kolmekymppisenä. Samaan ajankohtaan ajoittuu tyypillisesti myös oman perheen perustaminen. Usein vasta tuolloin ihminen on täysin kypsä arvioimaan kriittisesti lapsena kokemaansa kaltoinkohtelua.

Lapseen kohdistuva törkeä seksuaalirikos on teko, josta asianomistajan on usein vaikea ilmoittaa viranomaisille nykyisen vanhentumisaajan kuluessa. Lapsi ei voi ymmärtää, mistä on kysymys. Seksuaalinen hyväksikäyttö jättää uhrille kuitenkin pysyviä ja vaikeita traumoja. On sanottu, että törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö on murha, josta jää henkiin. Tekijä on usein lapselle tuttu ja läheinen aikuinen, joka voi manipuloida uhrin vaikenemaan. Lapselle on luonnollista rikoksen täydellinen torjunta ja poissulkeminen mielestä. Lapsiin kohdistuneissa seksuaalirikoksissa on tyypillistä, että uhri tuntee häpeää ja syyllisyyttä tapahtuneesta, kun taas todellinen syyllinen, rikoksen tekijä, saattaa selittää asiat itselleen suotuisasti. Tästä syystä rikokset saattavat nousta pintaan vasta uhrin myöhemmissä elämänvaiheissa, esimerkiksi oman vanhemmuuden kautta, ja herää voimakas tarve asian selvittämiseksi.

Tavallisesti rikoksesta kärsimään joutuneen tuntema hyvitystarve vähenee ajan myötä. Lapsena hyväksikäyttöä kokeneen kohdalla näin ei käy, sillä tapahtunut on voinut aiheuttaa pysyviä, vai-

Lakialoite LA 45/2015 vp

keita vaurioita uhrin identiteetille. Siksi myös yleisen oikeustajun mukaisesti näiden rikosten selvittämiseksi ja rankaisemiseksi pitää antaa mahdollisuus.

Vanhenemisaikojen pidentämistä on kritisoitu siitä, että se antaa väärää toivoa, kun näyttöä rikoksista on vaikeaa tai jopa mahdotonta saada vuosikymmenten jälkeen. On kuitenkin tapauksia, joissa paljastuu seksuaalirikosvyyhtejä ja pitävät todisteet voidaan saada esimerkiksi todistajalausuntojen tai tallenteiden kautta. Sama rikollinen on voinut jatkaa toimintaansa vuosikymmeniä. Joissakin tapauksissa tekijä saattaa tunnustaa ja jopa itse toivoa asian rikoskäsittelyä, jotta omaakin elämää pitkään varjostaneet teot saadaan selvitettyä. Lain ei pidä estää tätä. Siksi rikoslakia on syytä muuttaa niin, että lapsiin kohdistuneet törkeät seksuaalirikokset vanhenevat vasta, kun uhri täyttää 38 vuotta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 8 luvun 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 8 luvun 1 §:n 5 momentti ja 6 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ne ovat laissa 540/2011, seuraavasti:

8 luku

Vanhentumisesta

1 §

Syyteoikeuden vanhentuminen

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön syyteoikeus vanhentuu, kun asianomistaja täyttää kolmekymmentäkahdeksan vuotta. Sama koskee kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistunutta raiskausta, törkeää raiskausta, pakottamista sukupuoliyhteyteen, pakottamista seksuaaliseen tekoon, seksuaalista hyväksikäyttöä, paritusta, törkeää paritusta, ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa. Syyteoikeus vanhentuu rikoksen kohteena olleen henkilön täyttäessä kaksikymmentäkolme vuotta, jos kysymyksessä on 20 luvun 8 b §:n 2 momentissa tarkoitettu lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin.

Lakialoite LA 45/2015 vp

6 §

Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitetusta rikoksesta ei saa tuomita rangaistusta sen jälkeen, kun tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettu määräaika on kulunut ja kymmenen vuotta on kulunut siitä, kun rikoksen kohteena ollut henkilö on täyttänyt kolmekymmentäkahdeksan tai kaksikymmentäkolme vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 17.11.2015

Sari Essayah kd
Peter Östman kd
Sari Tanus kd
Antero Laukkanen kd
Päivi Räsänen kd